

Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretile kurulan iktisadî teşekküllerin teşkilâtile idare ve murakabeleri hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân : 4/VII/1938 - Sayı : 3950)

No.

3460

Kabul tarihi

17 - VI - 1938

BİRİNCİ MADDE — Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretile kurulan ve bu kanun hükümlerine tâbi tutulması kendi kanunlarında yazılı bulunan iktisadî Devlet teşekküllerinin teşkilâtile idare ve murakabeleri bu kanuna göre tanzim ve icra olunur.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküller, hükmî şahsiyeti haiz ve bu kanunla kendi hususî kanunları dairesinde malî ve idarî muhtariyete malik olmak ve mesuliyetleri sermayeleriyle mahdud bulunmak üzere hususî hukuk hükümlerine göre idare olunur.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküller ile 26 ncı maddede mucibince kurulacak müesseseler muhasebei umumiye, arttırma ve eksiltme ve ihale kanunlarının hükümlerine, Divanı muhasebatın murakabesine ve inşaat bakımından 2443 ve 2799 sayılı kanunların hükümlerine tâbi değildir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin salâhiyetli idare ve murakabe uzuvları şunlardır :

- I) Umumî heyet,
- II) Umumî murakabe heyeti,
- III) İdare meclisi,
- IV) Umum müdürlük.

Umumî heyet

BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin umumî heyeti; Başvekilin veya vekillerden tevkil edeceği bir zatin reisliği altında Maliye, İktisad ve Ziraat vekilleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bütçe, Adliye, Divanı muhasebat, Maliye, İktisad ve Ziraat encümenleri reis ve reis vekilleriyle mazbata muharrirleri ve kâtiblerinden ve bu encümenlerin her teşriî yıl için kendi azası arasından seçecekleri beşer zatten ve Divanı muhasebat birinci reisinden ve umumî murakabe heyeti reisile bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle sermayeleri bir milyon Türk lirasından fazla olan millî bankaların idare meclisi reis ve umum müdürlerinden tereküb eder.

Umumî murakabe heyeti reisi, murakabe heyetinin mesaisine taallûk eden ve bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin idare meclisi reis ve umum müdürleri mensub oldukları teşekkülleri alâkalandıran işlerde rey veremezler.

Umumî heyet Başvekilin davetile toplanır. Toplanılacak gün bir hafta evvel ilân olunur.

Umumî heyetin içtima nıسابı müretteb adedin mutlak ekseriyetidir. Kararlar mevcudun ekseriyetile verilir.

ALTINCI MADDE — Umumî heyet, bu kanun hükümlerine tâbi her teşekkülle aid umumî faaliyeti tertib ve tanzim ve umumî murakabe heyetinin mesaisini

ve her teşekkülün bilânçosile kâr ve zararhesablarını tedkik ve teşekküller tarafından kurulmuş müesseselerin Hükûmetçe vukubulacak teklif üzerine şirket haline getirilmesine dair mukarrerat ittihaz etmek ve bu hususlarda icab eden kararları vermek vazife ve salâhiyetini haizdir.

Bu heyet tarafından verilmiş olan kararlar esbabı mucibelerile birlikte bastırılarak Büyük Millet Meclisi azasına dağıtılır.

Umumî murakabe heyeti

YEDİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseseler idarî, malî ve teknik bakımından, umumî murakabe heyetinin daimî nezaret ve murakabesi altında bulunurlar.

Umumî murakabe heyeti Başvekâlete bağlıdır.

SEKİZİNCİ MADDE — Umumî murakabe heyeti azasının adedini ve aylık ücretlerinin mikdarını İcra Vekilleri Heyeti tesbit eder.

Heyetin bir bürosu bulunur. Bu heyetle büronun kadro ve bütçesi İcra Vekilleri Heyeti tarafından tanzim olunur.

Reis ve azasile diğer memurlarının ücretleri de dahil olmak üzere umumî murakabe heyetine aid bütün masraflar bu kanun hükümlerine tâbi teşekküller tarafından tediye edilmiş sermayelerle mütenasib olarak İktisad vekâletince mikdarı tesbit olunarak Maliye vekâleti emrine verilecek paradan tesviye olunur.

DOKUZUNCU MADDE — Umumî murakabe heyetinin reis ve azası yüksek tahsil görmüş, sınaî veya ticarî işlerde veya banka tekniğinde mütehassıs ve bu kanunun kendilerine yüklediği vazifeleri hakkile başarmaya muktedir kimselerden olmak üzere Maliye ve İktisad vekâletlerinin göstereceği müsavi adedde namzedler arasından İcra Vekilleri Heyetince tayin olunur.

Umumî murakabe heyeti azalığına cenebi tayin olunabilir. Ecnabilerin istihdam müddetleri ve kendilerine verilecek ücretler mukavelelerine tâbidir.

ONUNCU MADDE — Umumî murakabe heyetinin vazifesi; bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin idare şekil ve tarzlarını ve gayelerine ve iktisadî, ticarî ve sınaî esas ve icablara uygun ve verimli ve rasyonel bir şekilde işleyip işlemediklerini ve hususile mevcut şartlara göre emsali müesseselerle mukayeseli maliyet hesaplarını her hesap yılı içinde en az bir defa tedkik, tahlil ve murakabe etmek ve buna dair raporlarını İktisad vekâletile alâkalı vekâlete ve teşekküle vermektir.

ON BİRİNCİ MADDE — Umumî murakabe heyetinin vazife ve salâhiyetlerinin icrası sureti, bir nizamname ile tesbit olunur.

ON İKİNCİ MADDE — İktisad vekâleti ile alâkadar vekâlet, bu kanun hükümlerine tâbi her hangi bir teşekkül ile yirmi altıncı madde mucibince kurulacak müesseselere aid muayyen işlere dair umumî murakabe heyetinden, mütalea sorabileceği gibi lüzum göreceği hususların tedkikini de her zaman isteyebilir.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — İktisad vekâleti ile alâkadar vekâlet, lüzum gördükçe bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle yirmi altıncı madde mucibince kurulacak müesseselerin muamele ve hesaplarını ve idare tarzları ile ekonomik vaziyetlerini, tayin edeceği memurlar marifetile tedkik, teftiş ve murakabe edebilir.

İdare meclisi

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküller kendi hususî kanunlarına göre birer idare meclisi tarafından idare olunurlar.

Umum müdürler, idare meclislerinin tabîî azasıdır. Reye iştirak ederler.

İdare meclisleri reis ve azasının adedleriyle tayinleri suretleri ve müddetleri, teşekküllerin hususî kanunlarında gösterilir. Ancak; hususî kanunlarında umumî heyet tarafından seçileceği gösterilen idare meclisleri azası Hükûmetçe tayin olunur.

İdare meclisleri reis ve azalarına verilecek aylık ücret miktarı İcra Vekilleri Heyeti tarafından tesbit olunur.

ON BEŞİNCİ MADDE — İdare meclisleri reis ve azasının teşekküllerin hususî kanunlarında yazılı vasıflarından başka yüksek tahsil görmüş ve vazifelerini muvaffakiyetle başarmak için muktazi meslekî, hukukî, malî, iktisadî ve teknik bilgiyi haiz ve tecrübe sahibi olmaları şarttır.

Rakib müesseselerde maddî menfaat rabitaları bulunanlar idare meclisi reisi ve azası olamazlar.

ON ALTINCI MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle 26 nci madde mucibince kurulacak müesseselerin imza salâhiyetini haiz memurlarile bu derecedeki diğer memurları idare meclisitarafından tesbit olunur.

Umumî müdürlük

ON YEDİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin bütün muameleleri, kendi hususî kanunlarındaki salâhiyet dairesinde idare meclisinin nezareti altında umum müdürlük tarafından tedvir olunur.

Her bir teşekkülü; adlî, kazaî ve idarî makamlar nezdinde ve üçüncü şahıslara karşı umum müdür temsil eder.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Umum müdürlük, umum müdürle teşekküllerin hususî kanunlarında muayyen muavinlerinden tereküb eder. Bunlar bu kanun hükümlerine tâbi teşekkülün alâkalı olduğu vekâletin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararile tayin ve azledilirler.

Tayin kararnamelerinde kendilerine verilecek aylık ücret miktarı tesbit olunur

ON DOKUZUNCU MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin imza salâhiyetini haiz memurlarile bu derecedeki memurları umum müdürlüğün teklifi üzerine idare meclislerince ve diğer memurları umum müdürlükçe tayin olunur.

Umum müdürlükçe yapılan tayin ve azillerden idare meclisi haberdar edilir.

Bir seneden fazla istihdamları hususunda kendilerile mukavele aktedilen şahıslar hakkında idare meclislerinin muvafakati alınmak lâzımdır.

YIRMİNCİ MADDE — Umum müdürlük, başında bulunduğu teşekkülün umumî faaliyetinin noticeleri hakkında idare meclisine her üç ayda bir rapor vermeğe mecburdur. Bu raporun bir sureti umumî murakabe heyetine de verilir.

Bütçe

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin idare ve işletme masraflarını ihtiva eden bütçelerile kadroları umum müdürlükleri tarafından hazırlandıktan sonra idare meclislerinin tedkikine arz olunur.

Bütçenin idare masraflarına ve kadroya aid kısmı idare meclislerinin kabulü ve İktisad vekâletinin tasdikile tekemmül eder.

İşletme masraflarına müteallik kısmı idare meclislerinin tasdiki ile tamamlanır.

Bu suretle katği şeklini alan bütçe hesap senesi başından evvel umum müdürlüklere gönderilir.

İhtiyaç hâsıl olursa bütçeler ve kadrolarda sene içinde de aynı usullerle değişiklikler yapılabilir.

Bütçelerle yapılacak değişikliklerin katği şeklini aldıktan sonra birer sureti İktisad vekâletile alâkalı vekâlete ve umumî murakabe heyetine gönderilir.

İçtimaî tesis masrafları bütçenin idare masrafları kısmında gösterilir.

Bilânço ile kâr ve zarar hesabı

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin senelik bilânçolarile kâr ve zarar hesapları müteakib senenin ilk üç ayı içinde umum müdürlükleri tarafından tanzim ve idare meclislerince tedkik ve tasvib edildikten sonra umumî murakabe heyetine verilir.

26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin bilânçolarile kâr ve zarar hesapları da müdürleri ile idare komiteleri tarafından tanzim ve alâkalı teşekküllerin umum müdürlük ve idare meclislerince tedkik ve tasvib edildikten sonra teşekküllerin kendi bilânçolarile kâr ve zarar hesaplarına iliştilererek umumî murakabe heyetine verilmek şarttır.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bilânçolar ile kâr ve zarar hesaplarının, İktisad vekâletince umumî murakabe heyeti ile alâkalıların mütaleaları alınmak suretile hazırlanacak bir tipe göre tanzim edilmesi lâzımdır.

İktisadî kaidelere göre amortisman payları, envanter kıymetleri ve normal işletme üzerinde müsbet veya menfi tesirler icra eden âmiller raporda ve cetvellerde izah edilir.

YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Umumî murakabe heyeti, kendisine tevdi olunan bilânçolarla kâr ve zarar hesaplarını teşekküllerle müesseselerin bütün muameleleri ve hesapları üzerinde yapmış olduğu tedkiklerin neticeleriyle karşılaştırılmak suretile bunların tahlilini ihtiva eden müdellel bir rapor hazırlar. Bu rapor ve bilânçolarla kâr ve zarar hesapları, her teşekkülün başlıca faaliyet safhalarını gösterecek şekilde kendi idare meclisi tarafından hazırlanacak diğer bir raporla birlikte, İktisad vekâletine ve alâkalı vekâlete gönderilir.

İktisad vekâleti veya alâkalı vekâlet bunları kendi mütaleasile birlikte Umumî Heyete verilmek üzere, Başvekâlete gönderir.

Bilânçolarla kâr ve zarar hesaplarının ve bu husustaki bütün raporların en geç haziran ayı iptidasında Umumî Heyete verilmiş ve bu heyetin azasına dağıtılmış olması lâzımdır.

Umumî heyet, en geç ikinci tesrin sonuna kadar toplanarak tedkikata başlar.

Bilânçolarla kâr ve zarar hesaplarının Umumî Heyet tarafından tasdiki idare meclislerinin o sene için ibrasını tazammun eder.

Bilânçolar, umumî heyet tarafından kabul ve tasdik edildikten sonra neşir ve ilân olunur.

YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin hesap senesi, takvim yılıdır.

Teşekküller tarafından kurulacak müesseselere aid hükümler

YİRMİ ALTINCI MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküller, ellerinde bulunan teşebbüsleri hususî hukuk hükümlerine göre idare edilmek ve kendilerine bağlı olmak ve hükmî şahsiyeti haiz bulunmak üzere kurulacak mahdud mesuliyetli müesseselere devretmeğe mecburdurlar.

Ancak; lüzum ve zaruret halinde her hangi bir teşebbüsü İcra Vekilleri Heyeti bu hükümden istisna edebilir.

Müessese haline getirilecek teşebbüslerden mahiyetleri veya buldukları yer itibarile idarelerinin birleştirilmesi faydali görülecek olanların bir müessese halinde toplanması caizdir.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Yirmi altıncı madde mucibince müesseselere devir keyfiyeti, alâkalı teşekkülün idare meclisi tarafından ittihaz ve İktisad vekâleti tarafından tasdik edilecek kararlarla icra olunur.

Bu kararlarda müesseselerin:

- a) İdare merkezi ile ticaret unvanları,
- b) Mahdud mesuliyetli oldukları,
- c) Meşgul olacakları mevzular,
- d) İtibarî ve tediye edilmiş sermayelerinin miktarı,
- e) Tediye edilmiş sermayenin ne miktarının ayın olduğu, tasrih edilir.

Bu kararların ticaret sicilinde kayid ve ilân ile hükmî şahsiyet vücut bulur.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Yirmi altıncı madde mucibince kurulan müesseselere aid kararlar mevzularında bilâhare yapılması icab eden tadil muameleleri de, alâkalı teşekkül idare meclisi tarafından ittihaz, İktisad vekâleti tarafından tasdik edilecek yeni kararlarla icra edilir. Bu kararların da ticaret sicilinde kayid ve ilân mecburidir.

Ancak sermayenin tenkisi hakkında ittihaz ve tasdik edilen kararlar, ticaret sicilinde kayid ve ilândan itibaren bir sene sonra tatbik edilebilir.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Yirmi altıncı madde mucibince kurulan müesseselerin idare uzuvları, müdür ile idare komitesinden ibarettir.

OTUZUNCU MADDE — Müdür, müessesenin bütün idare ve muamelelerinden mesul olup müesseseyi adlî, kazaî ve idarî makamlar nezdinde ve üçüncü şahıslara karşı temsil eder.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — İdare komitesi, müessese müdürünün reisliği altında varsa muavinleriyle müessesenin mensub olduğu teşekkülün idare meclisi tarafından müessesenin servis şefleri veya memurlar arasından seçilecek en az üç zattan tereküb eder.

Müdürü ecnebi olan müesseselerde, komite reisliğine, müessesenin bağlı olduğu teşekkül idare meclisi tarafından, hariçten ayrıca bir zat tayin edilebilir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — İdare komitesinin vazifesi, müessesenin rasyonel faaliyetini iş programına ve alâkalı teşekkül tarafından tesbit edilmiş olan esaslara göre sevk ve idare etmektir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Her müessesenin müdürü ve muavinleriyle servis şefleri alâkalı teşekkül umum müdürünün inhası üzerine, teşekkülün idare meclisi tarafından, diğer memur ve müstahdemleri de, müessese müdürü tarafından tayin olunur.

Müdür; tayin ettiği memur ve müstahdemler hakkında alâkalı teşekkül umum müdürlüğüne malûmat verir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Her müessesenin idare komitesi, alâkalı teşekkül tarafından tayin edilen zamanda, ertesi seneye aid iş programını hazırlayıp teşekkülün umum müdürlüğüne tevdi eder.

İş programları, bütçe ve kadrolarla beraber bütün işletme, tesisat, tevsiat, inşaat ve ıslahat hususatını ve müessesenin işbu program devresine aid malî ihtiyaçlarını ihtiva etmek lâzımdır.

Umum müdürlük, mütaleasile beraber bu programı idare meclisine verir. İdare meclisi; programın tatbiki için geçecek hazırlık müddetini de göz önünde tutarak tedkikatını yapar ve kabul edilen şeklini umum müdürlüğe iade eder.

Gerek teşekkül ve gerek müessese tarafından görülecek lüzum üzerine iş programı sene içinde de aynı suretle değiştirilebilir.

Yukarıki fıkralar mucibince teşekkül idare meclisi tarafından tasdik edilecek iş programlarının birer sureti tasdikı müteakib İktisad vekâletile alâkalı vekâlete ve umumî mürakabe heyetine gönderilir.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküller kurdukları müesseseler üzerinde daimî mürakabe ve teftiş hakkını haizdirler.

OTUZ ALTINCI MADDE — 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin hesap mizanlarını ve faaliyet neticelerini gösteren üçer aylık cetveller alâkalı teşekküller tarafından İktisad vekâleti ile alâkadar vekâlete ve bir sureti umumî mürakabe heyetine gönderilir.

Bu cetvellerin formülleri ve gönderilme tarihleri teşekküllerin mütaleası alındıktan sonra İktisad vekâleti ile alâkalı vekâlet tarafından tesbit olunur.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin borçlarından dolayı alâkalı teşekküller aleyhine ancak bu müesseselerin acze düşmeleri halinde ve yalnız tediye edilmemiş sermayeleri haddi dahilinde takibat yapılabilir.

Teşekküllerin müesseselere kefil olmaları gibi bir akidle bağlanmalarından doğan borçlar umumî hükümlere tâbidir.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin safi kârlarından % 10 u muhtemel zararlar karşılığı olarak sermayelerinin dörtte birine varıncaya kadar ihtiyat sermayelerini teşkil eylemek üzere ayırılır. Ayrılan bu karşılıklar bilânçonun tasdikından itibaren en çok altı ay içinde her müessesenin alâkalı teşekkül nezdindeki hesabı mahsusuna yatırılır. Bu karşılığın ne suretle kullanılacağı teşekkül idare meclisinin kararı ve alâkalı vekâletin tasvibile tesbit edilir. Geri kalan safi kârdan 42 ncı madde mucibince verilecek ikramiye çıkarıldıktan sonra kalan kısmı alâkalı teşekkülün blânçosuna idhal edilir.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — 26 ncı madde mucibince kurulan müesseseler Hükûmetin teklifi ve umumî heyetin kararile hissedarlarının Türk olması ve hisse senedlerinin nama muharrer bulunması şartile limited veya anonim şirketi haline konulabilir.

Ancak; lüzum ve zaruret halinde meydana gelecek anonim şirketlerinin hisselerinin bir kısmı veya tamamı İcra Vekilleri Heyeti kararile hâmiline aid olabilir.

KIRKINCI MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerden müesseselere ve müesseselerden limited veya anonim şirketlerine vukubulacak devir ve fe-

rağ muameleleriyle teessüsün istilzam edeceği her türlü muameleler ve tesciller hiç bir vergi, resim ve harca tâbi değildir.

Müteferrik hükümler

KIRK BİRİNCİ MADDE — Sermayesinin en az yarısı bu kanuna tâbi teşekküllere aid bulunan şirketlerin bilânçolarının tanzimi ve murakabesi bu kanun hükümlerine tâbidir.

KIRK İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin safi kârlarından % 5 i muhtemel zararlar karşılığı olarak sermayelerinin dörtte birine varıncaya kadar ihtiyat sermayelerini teşkil etmek üzere ayrıldıktan sonra bakiyesinin % 5 ine kadarı Umumî heyet kararile idare meclisleri reis ve azalarile umum müdür ve muavinlerine ve diğer memur ve müstahdemlerine maaş ve ücretleri nisbetinde ve bir aylık istihkaklarını geçmemek üzere ikramiye olarak verilir.

26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin safi kârlarından 38 nci maddeye göre, ayrılacak ihtiyat sermaye kısmı çıkarıldıktan sonra geri kalan kısımdan yüzde beşe kadar alâkalı teşekkül idare meclisinin kararile müessesenin idare komitesi reis ve azasile diğer memur ve müstahdemlerine maaş ve ücretleri nisbetinde ve bir aylık istihkaklarını geçmemek üzere ikramiye olarak verilir.

Vazifelerinde kusuru tesbit edilenlere bu ikramiye verilemeyeceği gibi fevkalâde hizmeti görülenlere verilecek ikramiye de iki maaş mikdarına kadar çıkarılabilir.

Teşekküllerin idare meclisleri reis ve azasile umum müdür ve muavinlerinin bu ikramiyeleri. İktisad vekilinin tensibile verilir.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Umumî murakabe heyeti reis ve azasile teşekküllerin ve müesseselerin idare meclisi veya idare komitesi reis ve azası ve umum müdür ve muavinleri ve sair memur ve müstahdemleri vazifelerinin ifasında basiretli ve tedbirli bir tacir gibi harekete mecbur ve buna aykırı hareketlerinden hukukan mesuldürler.

Bu teşekküllerle müesseselerin paraları ve para hükmündeki evrak ve senedleri ve sair malları aleyhine ve bilânço, zabıtname, rapor ve diğer her nevi evrak ve defterleri ve vesikaları üzerinde suç işleyen umumî murakabe heyeti, idare meclisi veya idare komitesi reis ve azalarile umum müdür ve muavinleri ve sair memur ve müstahdemleri bu suçlardan dolayı Devlet memurları hakkında tatbik edilen cezayı görürler.

Bunlar, vazifeleri icabı ifşasında zarar melhuz olan bir sırta vazifelerini yaptıkları sırada vâkıf olubda makbul bir sebebe müstenid olmaksızın bu sırrı ifşa ederlerse bir aydan bir seneye kadar hapis ve iki yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar. Haklarında ayrıca altı aydan iki seneye kadar bu kanun hükmüne tâbi teşekküllerle müesseselerde ve Devlet hizmetlerinde çalışmaktan mahrumiyet cezası da hükmolunur.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküller ile kurdukları müesseselerin memurlarında bulunması lâzım gelen vasıflar, bunların kendi hususî kanunları ve dahilî mevzuatı tayin olunur.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Umumî murakabe heyeti reis ve azasile bürosunda çalışanların ve teşekküllerle kurdukları müesseselerin umum müdürleri ve muavinleriyle idare komitesi reis ve azası ve diğer bütün memur ve müstahdemleri başka hiç bir işle meşgul olamazlar.

Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin idare meclisleri reis ve azası, sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmiş veya sermayesine Devletçe iştirak edilmiş bütün teşekkül ve müesseselerde ve mümasil serbest teşekküllerde hiç bir vazife alamayacakları gibi idare meclisinde buldukları teşekküllerin iştigal ettiği maddelerin imali ve ticareti işlerini de yapamazlar.

Yüksek mekteplerde profesörlük ve teşekküllerle müesseseler tarafından açılacak kurslarda öğretmenlik, bu maddede yazılı memnuiyet hükmünden müstesnadır.

Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle kurdukları müesseselerin umum müdür muavinleriyle idare komitesi reis ve azası ve diğer memurları, idare meclislerinin muvafakatile, aslî vazifelerinin buldukları yerlerin bu teşekküllerin iştirak ettikleri şirketlerden yalnız birinin idare meclisinde veya murakibliğinde veya tasfiye memurluklarında bulunabilirler. Bu suretle yapacakları vazifeye aid ücretlerle ikramiyeler ve huzur hakları mensub oldukları teşekküle irad kaydolunur. Ancak, bu munzam vazifeden dolayı kendilerine, ayda yüz lirayı geçmemek üzere mensub oldukları teşekkülün idare meclisi kararile munzam bir ücret verilebilir.

KIRK ALTINCI MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseseler kazanç vergisine aid beyannamelerini ayrı ayrı buldukları yer varidat dairelerine verirler.

26 ncı maddede yazılı müesseseler haricinde kalan şubelerin hesapları teşekkülün merkezi tarafından verilecek beyannamede gösterilir.

Teşekküllerin verecekleri kazanç beyannamelerinde 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin kazanç ve masrafları idhal edilmez.

Teşekkül ve müesseseler beyannamelerini bilânçonun umumî heyet tarafından tasdikını takib eden ay içinde verirler.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselerin verecekleri kazanç vergileri bu vergiye tâbi kazançlarından Anonim şirketlerine aid nisbet dahilinde tahakkuk ettirilir.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — 2395 sayılı kazanç vergisi kanununun 8 ncı maddesinin birinci bendile 33 ncü maddesi ve 74 ncü maddesinin B fıkrası hükümleri bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerle şubelerine ve 26 ncı madde mucibince kurulacak müesseselere karşı taahhüdatta bulunan müteahhidlerle bu müteahhidlere karşı derece derece taahhüdatta bulunanlar hakkında cari değildir.

Bu taahhüd işleri hakkında kazanç vergisi kanununun umumî hükümleri tatbik olunur.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Bu kanunun tatbik sureti ile teşekküllerin kurdukları müesseselerle münasebetleri ve bu müesseselerin alâkalı teşekküller tarafından teftiş ve murakabeleri hakkındanzamnameler yapılır.

ELLİNCİ MADDE — Sümerbank, Etibank, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası ve Denizbank ile Devlet ziraat işletmeleri kurumu bu kanun hükümlerine tâbidir.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Sümerbank, Etibank, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası ve Denizbank kanunlarile Devlet ziraat işletmeleri kurumu kanunundaki hükümlerden bu kanuna muhalif olanlar mülgadır.

MUVAKKAT MADDE — A) 50 nci maddede yazılı teşekküllerle bu teşekküllerin kurdukları müesseselerin salâhiyetli idare ve murakabe uzuvları, neşri tarihinden itibaren bir sene içinde bu kanun hükümlerine göre teşkil ve tanzim olunur.

Şu kadar ki; yukarıki fıkra hükmü yerine getirilinceye kadar bu teşekküllerle müesseselerin teşekkül, idare ve murakabesi mevcut ahkâma göre devam eder.

B) Bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir sene içinde, 50 nci maddede yazılı teşekküller, sermayesinin tamamı kendilerine aid şirketleri bu kanun hükümlerine intibak ettirmeğe mecburdurlar. Bu suretle müessese haline kalbi icab eden şirketlerin müessese şekline inkilâblarında ticaret kanununun tasfiyeye aid hükümleri tatbik olunmaz. Yapılacak devir ve ferağ muameleleri ve tesciller her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

C) Bu kanunun 48 nci maddesi hükmü, teşekkül ve müesseselere karşı bu kanunun meriyete girdiği tarihten evvel aktedilmiş olan taahhüdlere şamil değildir. 3111 sayılı kanun hükmü mahfuzdur.

D) Bu kanun hükümlerinin şümülî dairesine giren teşekküllerde idare meclisi reisi ve azalıklarında bulunmuş olanların bu teşekküllerde aynı vazifeye tayin edilmeleri halinde 15 nci maddede yazılı kayıtlardan vareste tutulmalarına İcra Vekilleri Heyeti karar verebilir.

E) Bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerden, kendi kaunları mucibince tekaüd sandığı tesis edilmiş olanlarda mezkûr kanun hükümlerinin tatbikına devam olunur.

Diğer teşekküllerle kuracakları müesseselerin daimî ve müseccel memur ve müstahdemleri için dahi hükmî şahsiyeti haiz olmak üzere, her bir teşekkül tarafından bir tekaüd sandığı kurulur.

Bu sandıkların sermayeleri ve gelirleri şunlardır:

1 - Sandığa dahil memur ve müstahdemlerin aylıklarından her ay mecburî olarak kesilecek % 5 ler,

2 - Bir numaralı benddeki paraların muadili olarak teşekkül ve müesseselere kezalik her ay verilecek paralar,

3 - Hizmete alınan ve sandığa iştirak ettirilenlerin ilk aylıklarından kesilecek % 25 lerle aylıkları arttırılanların ilk aylık zamları,

4 - Sandık sermayesinin bütün gelirlerle müteferrik diğer gelirler,

5 - Bu memur ve müstahdemlerden kesilecek inzibatî para cezaları,

6 - Bu kanunun meriyeti tarihine kadar bu teşekküllerin kendi mevzuatına göre bu maksadla toplanmış paralar.

Bu sandıkların mevcudları ile alacakları Devlet envaline mahsus hak ve rüchhanları haizdir. Bu paralar ve alefûmumaidat ile faiz ve temettüleri, bir gûna vergi ve resme tâbi olmadığı gibi haciz ve temlik de edilemez.

Bu sandıklara dahil olanların sandıktan ne suretle istifade edecekleri bu kanuna tâbi bütün teşekküllere şamil bir tekaüd sandığı kanunu ile tesbit edilinceye kadar bu sandıklar mensub oldukları teşekküllerin idare meclisleri tarafından idare olunurlar. O zamana kadar her ne suretle olursa olsun vazifelerinden ayrılanlara maaşlarından kesilen paralar iade olunabilir.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

26 haziran 1938

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	18 - VI - 1938 ve 1/1037
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cumhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	26 - VI - 1938 ve 4/506
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 25 28 26 36,68:75,190:198